

Bevezetés a kulturális antropológiába

Dr. habil. Lovas Kiss Antal
egyetemi docens

A bevezető kurzus célja, hogy a hallgatók megismerkedhessenek a kulturális antropológia alapfogalmaival és az antropológiáról vallott különböző felfogásokkal. Az átfogó témákat tárgyaló előadások bevezetnek a kulturális antropológia alapelveibe, kérdésfelvetésébe, problémalátásába, módszereibe. A főbb 20. századi iskolák elméleti és módszertani irányzatainak az elemzésével azt is bemutatja, hogy a terepmunka során közvetlenül szerzett tapasztalatok és információk révén hogyan vált az antropológia a kultúrákat és a társadalmakat tanulmányozó többi szaktudománytól független, önálló tudományággá.

Tematika

1. **Az antropológia fogalma, helye a tudományok rendszerében.** Az antropológiai kutatás tárgya, a kutatás módszere. Az antropológia és a társtudományok. Az antropológia szakterületei. Az emberi különbségek megértése. Az etnocentrizmus. A holisztikus szemléletmód lényege. Szakosodás az antropológiában (kulturális antropológia, régészet és fizikai antropológia) Az interdiszciplináris kutatások (jogi antropológia, szociobiológia, orvosi antropológia, kulturális ökológia, pszichológiai antropológia) és az antropológia egysége.
2. **A saját társadalom antropológiai kutatása.** A más kultúrák és a saját kultúra vizsgálatának előnyei és hátrányai. Korunk antropológus ideálja és a terepmunka új követelményei (komplex társadalmak kutatása)
- 3-4. **Elmélet és módszer a kulturális antropológiában.** Evolucionizmus, pozitivizmus, diffuzionizmus, történeti partikularizmus, kultúra és személyiség, funkcionalizmus, strukturális funkcionalizmus, strukturalizmus, neoevolucionizmus, posztmodern antropológia, szimbolikus antropológia, kulturális materializmus, interpretatív antropológia, feminista antropológia, kritikai antropológia.
5. **Antropológia kultúrafogalmak.** Társadalom, civilizáció, kultúra, Tylor, Boas, Malinowski, Benedict, Freud, Geertz kultúrafelfogása, elitkultúra, populáris kultúra, szubkultúra.
6. **Az antropológiai terepmunka lényege:** a résztvevő megfigyelés. Az etnográfiai terepmunka. Az etnográfiai írás.
7. **Gazdasági rendszerek.** Gazdaság és társadalom, egyéni és közösségi tulajdonviszonyok, termelés, fogyasztás, elosztás, csere, örökösödési viszonyok.
8. **Politikai rendszerek.** Társadalmi osztályok és kasztok, osztály nélküli és osztálytársadalmak, kasztrendszerek, komplex társadalmak, szolgaság intézménye a „primitív” társadalmakban. Hordák, törzsek, államok, szegmentális társadalmak.
9. **A társadalmi kapcsolatok rendszere.** Szerep és státusz, egyén és csoport, formális, informális csoportok, elsődleges és másodlagos csoportok, házassági formák, lakóhely választási szabályok, család és háztartástípusok, a család funkciói, a család szerkezete, monogámia és poligámia, kiscsalád és nagycsalád, nemzetség.
10. **Rokonsági rendszerek.** Affinialis, konszangvinikus, fiktív rokonság, leszármazási rendszerek, leszármazási csoportok, egyenesági, oldalági rokonság, matrilineáris, patrilineáris leszármazás, rokonsági terminológia típusok.
- 11-12. **Kultúra és világkép.** Vallási rendszerek és kultuszok. Vallás és ideológia, szent és profán, mitológia, kultusz, animizmus, totemizmus, mana, tabu, mágia, sámánok és papok, istenhit.

A számonkérés módja: kollokvium (írásbeli vizsga az előadás és a kötelező irodalom anyagából)

DEBRECENI EGYETEM
BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KAR
NÉPRAJZI TANSZÉK

4010 Hungary
Debrecen, Egyetem tér 1.

Tel.: 36/52-512-900
Fax.: 52/489-100/2249-es mellék

Irodalom

Kötelező irodalom

Bodrogi Tibor

1997 **Mesterségek, társadalmak születése.** Fekete Sas, Budapest 247-331.

Bausinger, Hermann

1990 "Párhuzamos különidejűségek" (A néprajztól az empirikus kultúratudományig).

Ethnographia 100(1-4):24-36.

Hollós Marida

1993 **Bevezetés a kulturális antropológiába.** ELTE BTK Kulturális Antropológia, Budapest

Kunt Ernő

1993 Az antropológia keresése. **Valóság** 36(4): 73-88.

Leach, Edmund

1996 **Szociálintropológia.** Osiris, Budapest 11-126.

Löfgren, Orvar

1982 Szemléletmód-változások a skandináv etnológiában. **Ethnographia** 92(1):89-111.

Niedermüller Péter

1994 Paradigmák és esélyek. in A kultúrakutatás esélyei. **Replika** 13-14:89-130.

Ajánlott irodalom

Bitterli, Urs

1982 **„Vadak” és „civilizáltak”.** Gondolat, Budapest 476-535.

Burke, Peter

1991 **A népi kultúra a kora újkori Európában.** Hajnal István Kör -Századvég. Budapest 9-117.

Descola, Philippe-Lenclud, Gérard-Severi, Carlo-Taylor, Anne Christine

1993 **A kulturális antropológia eszméi.** Századvég Kiadó, Budapest 13-73.

Eriksen, Tomas Hylland

2006 **Kis helyek – nagy témák.** Bevezetés a szociálintropológiába. Társadalomtudományi Könyvtár Új Folyam. Gondolat

Geertz, Clifford

1994 **Az értelmezés hatalma. Antropológiai írások.** Századvég, Budapest 170-199; 352- 369.

Lévi-Strauss, Claude

1979 **Szomorú trópusok.** Európa, Budapest 49-62, 204-235.

Service, E. R. - Sahlins. M. D. - Wolf, E. R.

1973 **Vadászok, törzsek, parasztok.** Kossuth, Budapest 15-59, 139-284.